

Mattiase põhikooli 2017/18. õ/a projektiaasta „11000 aastat Eestit” ülevaade.

Mattiase Põhikool (Karjamaa 18, Tallinn) tähistas tänavu oma 5. tegutsemisaastat. Väike, ca 40 õpilasega erakool on alates 2017. aastast spetsialiseerunud vaid hariduslike erivajadustega laste õpetamisele.

Projektõppe esimeseks väljundiks olid Mattiase põhikoolis **2016/17. õ/a** ellu kutsutud teemanädalad. Projektinädalaid ja projektipäevi vedasid nii siis kui ka järgnenud õppeaastal ainerühmade esindajad. 2016. aasta oli merekultuuri aasta ja seetõttu sai projektinädalate teemaks valitud merekultuur.

I poolaastal toimusid teemanädalad kord kuus. See ei katkestanud tavalist õppetööd, kuid sisaldas õppekäike Meremuuseumi, Lennusadamasse, reisisadamasse jm. Projektinädalatel keskenduti erinevates õppeainetes seoste leidmisele mere teemaga. Õpetajatele tundus teemade sidumine väga pingutust nõudev, kohati ka kunstlik. Kuna tegemist on HEV lastega, siis oli igasugune rutiinist kõrvalekaldumine nende jaoks väga häiriv ja tava-pärasest enam väsitav.

II poolaastal otsustati üle minna ühele projektipäevale kuus, mis olid pühendatud eri valdkondadele. Euroopa päev oli keelte päev, mil käidi saatkondades, loodusteaduste päeval käisid erinevad vanuserühmad sobiva raskusastmega loodusretkedel, näiteks rabamatk Viru rabas koos bioloogia õpetajaga ja retk Paljassaarde, kus tehti katseid ning määrati vees elavaid pisiloomi; Viimsis rännati looduses matkajuhi saatel. Füüsika-keemia-matemaatika päeval tehti katseid koolimajas. Emakeele projektipäeval kuulati-vaadati esitlusi, mis olid ettevalmistuseks teatrikülastusele. Tutvustati etenduse „Prints ja kerjus” sisu, räägiti Estonia teatrist – ehitusloost jm huvitavatest seikadest. Seejärel tutvuti Estonia teatriga nii väljast ja ka seestpoolt – järgnes etendus „Prints ja kerjus”. Päev lõppes A. H. Tammsaare monumendi juures, kus räägiti kirjaniku rollist Eesti kultuuriloos.

2017/18. õ/a projektipäevad „11000 aastat Eestit”

2017/18. õ/a projektipäevad toimusid 1 kord õppeperioodis – 5 korda koolis (sh kokkuvõttev päev töötubade formaadis) ja ühepäevane väljasõit juunikuus Tartusse Eesti Rahva Muuseumi.

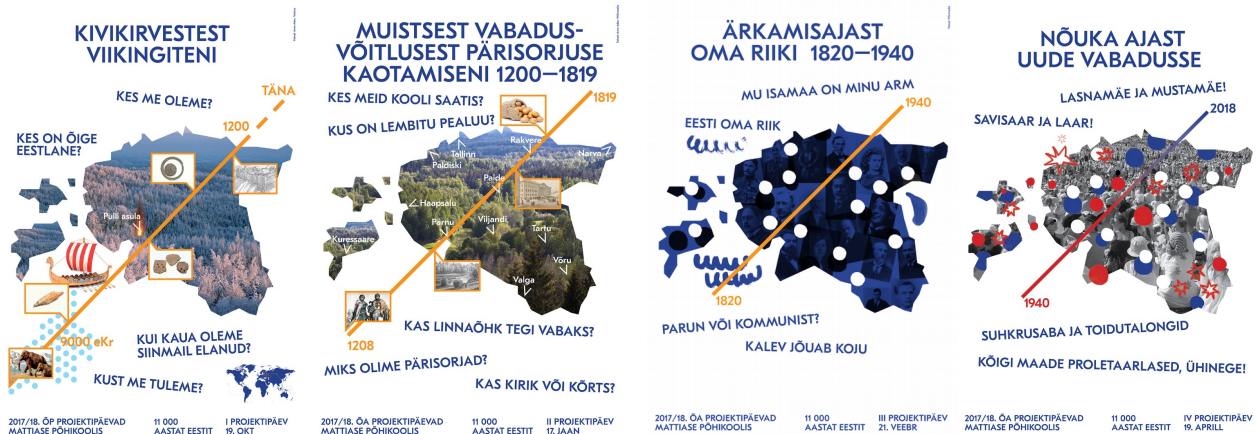
Projektipäevade teemad:

1. Kivikirvestest viikingiteni. Kuni 1200.	19.okt
2. Muistsest vabadusvõitlusest pärisorjuse kaotamiseni. 1200–1819.	17. jaan
3. Ärkamisajast oma riiki. 1820–1940.	21. veebr.
4. Nõuka ajast uude vabadusse. 1940–2018.	19. aprill
5. Väljasõit Tartusse Eesti Rahva Muuseumi.	7. juuni
6. Projektiaasta töötoad koolis.	11. juuni

EV 100 juubeliaasta projektipäevade kandev liin oli **ajalugu** ning üldnimetajaks oli „**11000 aastat Eestit**”. Meie eesmärgiks oli vaadata tagasi mitte üksi omariikluse 100 aastasse, vaid aastatuhandete taha, sest meie esivanemad jõudsid siia pärast viimast jääaega umbes 11000 aastat tagasi. Igal projektipäeval tegime erinevate ettevõtmiste kaudu elavaks lõigu Eestimaa ajaloo ja seeläbi said ilmsiks ka eluvaldkondade (õppeainete) omavahelised seosed. Seega ei olnud projektipäevad sugugi mitte üksi ajaloo päevad. Eesmärgiks oli kaasata nii lapsi kui kooli töötajaid ja avardada seeläbi nii õpilaste kui

õpetajate silmaringi. Tavapäraseid tunde neil päevadel ei toimunud. Peaaegu kõigi projektipäevade teises pooles käidi õppekäikudel.

Mattiase põhikooli projektipäevi ühendas kaugelt äratuntav **visuaalne identiteet** – graafilisest disainerist meediaõpetaja loodud **plakatid** koolimaja seintel, mis hakkasid eesootavat päeva reklaamima juba nädala jagu varem. Plakatile lisatud hüüdlauseid avasid vastava ajastu sisu mõningaid iseloomulikke tahkusi.

Kõigi projektipäevade siduvaks lüliks, näitlikuks õppevahendiks, olid kleebis-tekstidena põrandale loodud **ajateljed** koolimaja III korrusel, kokku **3 eri mõõtkavas ajatelge**. Teljed kulgevad kahe ristuva koridori põrandatel täies pikkuses – saab sõna otseses mõttes **jalutada läbi ajaloo**. Ajatelgede esitlused ja seal korraldatavad sündmused olid projektipäevade programmide osad.

Ajatelgede esimese osa, 11000 aasta pikkuse, paigaldasime 1. projektipäevaks ja **kolmanda – 100 aasta pikkuse**, viimasel projektipäeval. Esimesel teljel on kolmanda telje kogupikkus, ajamõõt 100 aastat vaid ca 20 sm pikkune. **Teine ajajoon** hõlmas aastaid **1200–2018**.

Ajateljed on valminud **õpetajate ja õpilaste ühistööna**. Telgede kleebistekstide materjaliks on reklaamtrükikoja jäägid. Tekstid on projektimeeskondade poolt šabloonide abil käsitsi kääridega välja lõigatud ja põrandal õigetele kohtadele kleebitud. Materjal ja ka teostus on osutunud nii kvaliteetseks, et ajajooned on praegugi heas seisukorras ja teenivad õppevahendina kindlasti veel ka sel õppeaastal.

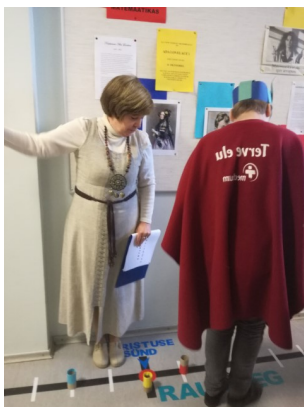

Esimene projektipäev „Kivikirvestest viikingiteni. 11000 a tagas kuni 1200.” toimus 19. oktoobril 2017 ja keskendus Eesti esiajale.

Toomaks kaugete aegade meeleolu koolimajja sel päeval võimalikult kõikehaaravalt, olid lapsed **muinasaegses rõivastuses** – kiviajast viikingiajani. Kodudesse sai eelnevalt meili teel saadetud piltmaterjali, et pered saaksid inspiratsiooni kostüümide loomisel. Appi tulid ka õpetajad.

Kogu kooliperet kaasava päeva sissejuhatuses raames vaatasime ajaloo õpetaja koostatud **pildi-ja videoprogrammi**, mis tutvustas vaatlusalust ajajärku lastepäraselt ja huumori momente kaasates. Järgnevat esinejat kuulates saadi aimu, kuidas on võimalik teha tänases päevas ajarännakuid: esitluse formaadis jagas Eesti eri paigus toimunud **rollimängude** kogemusi lapri-praktik – 13-aastane külaline. **Ajajoone avamisel** said sõna ka matemaatikud, kes rääkisid sellest kui arvteljest. Sealsamas etendati kirjanduse õpetaja lavastatud **näitemängu** Andrus Kivirähki raamatu „Mees, kes teadis ussisõnu” ainetel, kus põhiintriig oli metsarahva ja külainimeste vastuolu.

Päeva järgmine osa pühendati kunstitegemisele. **Elusuuruse figuraalse loovtöö** „Kes ma oleksin, kui ma oleksin elanud 11000 aastat tagasi?” raames joonistasid õpilased üksteist abistades koridoride seintele kinnitatud kartongidele oma kontuurid ja püüdsid rõivad maalides kujutada endid rollidesse, kes nad oleksid võinud olla aastatuhandeid tagasi.

Algklasside lapsed meisterdasid samal ajal klassides papist **viikingikiivreid ja kilpe**.

Kuna kõige vanema aja kohta saame teadmisi maa seest leitud esemete kaudu, oli päeva naelaks **kohtumine arheoloogiga**. Suurematele lastele, kes juba ajalugu õpivad, oli külla kutsutud arheometallurg Ragnar Saage Tartu Ülikoolist, kes näitas slide ja filme ning rääkis põnevalt Salme viikingilaevade väljakaevamisest. Ta tegi laste kaasavõetud esemete põhjal keeruka seadmega materjali mõõtmise katseid ning näitas **ajalooliste originaal-esemete koopiaid**, mida sai ka selga proovida.

Väiksemad käisid sel ajal **Tallinna Linnamuuseumi** haridusprogrammis „Olen ise arheoloog”, kus sai muuhulgas liiva seest ise esemeid välja kaevata.

Teine projektipäev „Muistsest vabadusvõitlusest pärisorjuse kaotamiseni. 1200–1819” toimus 17. jaanuaril 2018.

Ka selleks päevaks riietuti ajastuga seotud **kostüümidesse**, näiteks kuninganna, kerjus karku tohter jt. III korruse põrandale lisandus teine paarikümne meetri pikkune näitlik õppevahend – **ajajoon**. Uue ajatelje mõõtkava oli suurem kui eelmisel, 11000 aasta pikkusel ning see osutas tähtsündmustele ajavahemikust 1200–2018.

Päev algas taas ajajärku tutvustavate **pildiesitlustega** õpetajatelt, kes tõid välja põnevat ja olulist sellest 600 aasta pikkusest sündmusterohkest perioodist, millesse jäävad

keskaeg, Rootsi aeg ja Vene tsaaririigi aeg. Järgnes **ajajoone tutvustus** ning töö jätkus **töötubades**.

1.–4. klass sai osa **apteekri õpitoast**, kus tutvustati keskaegse Tallinna apteekrite saladusi, räägiti Jaan Krossi raamatust „Mardileib”, vaadati multifilmi ning prooviti ka ise martsipani valmistamist.

5.–9. klass osales **vitraažide valmistamise töötoas**, mille tulemusena valmisid ühistööna kordiori akende ette värvikad kalkast ja mustast kartongist aknad, mis on kokku pandud paljude osalejate poolt joonistatud fragmentidest.

Seejärel võeti osa **vanaaegse külakooli tunnist**, (nn „Karjamaa külakool”, meie kool asub Karjamaa tänaval), kus lauldi tunni alustuseks kirikulaule, räägiti emakeelsest trükisõnast ja külalapse koolipäevast 200 aastat tagasi, loeti **gooti kirjas** katekismust ning prooviti **hanesule ja tindiga kirjutamist**.

Avatud oli ka lõhna- ja maitseelamusi pakkuv **vürtsituba**, kus tutvustati idamaiste maitseainete tulekut Eestisse keskajal.

Projektipäeva teises pooles siirduti **õppekäikudele**, et osaleda erinevates haridusprogrammides Tallinna vanalinnas. 1.–4. klass läks **Raeapteeki**, kus tutvuti apteegi näitusega ja valmistati ravimtaimedest segusid. 5.–9. klass siirdus **Niguliste kirikusse** haridusprogrammidesse.

Mattiase Põhikooli kolmas projektipäev „Ärkamisajast oma riiki. 1820–1940.“ toimus 21. veebruaril ja keskendus **Eesti riigi sünniloo** olulistele teemadele.

Sellel päeval kandsid paljud **rahvariideid**, olid riietunud ärkamisaja suurkujuks või olid lisanud riietusele rahvusliku elemendi. Päev algas **kirjandusõpetajate ettekannetega**, sest just kirjamehed olid need, kes süütasid rahvusliku enesemääramise mõtte senise „maarahva“ seas laiemalt, et said võimalikuks Eesti Vabariigi väljakuulutamise 1918. aastal ja selle kindlustumine Tartu rahuga 1920. aastal.

Järgnes **ühislaumine** muusikaõpetaja taktikepi all: „Mattiase kooli esimene üldlaulupidu”, kus lauldi laule 1. laulupeo repertuaarist.

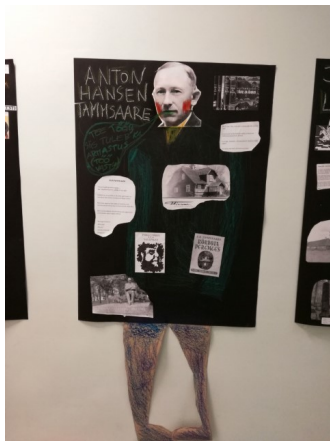
Päev jätkus **ajajoone nr 2 uue osa avamisega**, mil kõnealused 120 aastat: ärkamisaeg ja Eesti vabariigi sünnid, olid leidnud koha ajateljel. Aktiivne osalus jätkus tantsumõllus: koridorides kõlas muusika ja pea kogu kool tantsis ajajoonel **ühistantsu - labajalavalssi** „Muinasajast Eesti Vabariiki“.

Seejärel siirduti väikestes gruppides töötubadesse, et valmistada **elusuurune kollaaži ja joonistust ühendav täisfiguur-portree** Eesti riigi tekkeloos olulist rolli mänginud **suurkujudest** alates ärkamisaja tegelastest kuni Vabadussõja kangelasteni, lisaks rida olulisi kirjamehi ja kunstnikke.

Kooli **õpetajad** tegid eelnevalt **meeskonnatööd**, selekteerides välja nende meelest kõige olulisemad persoonid. Tegelased jagati laste vahel ära, arvestades nende huvisid. Suuremad **õpilased** tegid eelnenud nädalatel **kodust tööd**, otsides internetist „oma” suurkuju portree, tema eluga seotud tekste ja fotosid, et need koolis väljatrükkimiseks *google drive*’i kaudu ajaloo õpetajale läkitada. Eeltöösse oli kaasatud meedia õpetaja, kes õpetas meedia tunnis täisfiguur-portreest nägu välja lõikama, et seda saaks elusuurusena välja printida. Lapsed said kollaaži elemente vabalt joonistusega ühendada, kusjuures jalad tuli eraldi joonistada, välja lõigata ning seejärel kujule külge liimida.

Niimoodi tekkis eestluse mõtet edendanud kirjanike-kunstnike ning Eesti riigi teoksaamises suurt rolli mänginud riigitegelaste galerii kooli seintele. Suurkujud saadavad laste koolipäevi ka käesoleval õppeaastal.

Päeva finaaliiks olid õppekäigud:

- 1.–4. klass käisid Teatri- ja Muusikamuuseumis,
- 5.–9. klass Eesti Sõjamuuseumis Viimsis.

Järjekorras 4. projektipäev „Nõuka ajast uude vabadusse. 1940–2018.”

toimus 19. aprillil.

Projektipäevale eelneval päeval käisime kõik koos kinos „Sõprus” vaatamas **M. Siimetsa filmi „Seltsimees laps”**, mis põhineb kirjanik Leelo Tungla valulistel Stalini ajast pärinevatel lapsepõlvemälestustel.

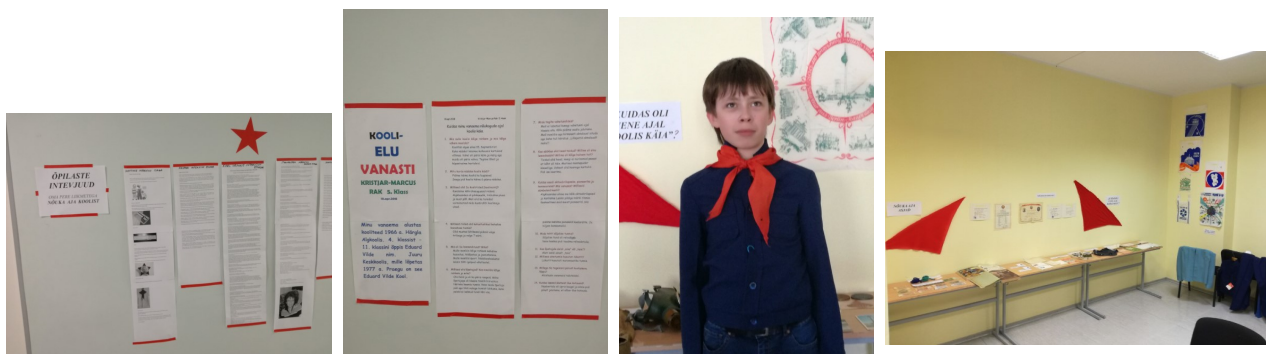
Projektipäeva sissejuhatuseks toimus mõttevahetus M. Siimetsa filmi „Seltsimees laps” üle. Filmi minoorsele meeolule kontrastiks olime selleks päevaks kavandanud teises meeolus etteasteid. **Õpetajate pop-up näitetrupp „Alati valmis”** esitas naljasketše Nõuka aja elust.

Seejärel vaatasime **filme ERR arhiivist** „Vana aja asjad: lapsepõlv ja kool nõukogude ajal”, millele järgnes **valik Eesti huumori kullafondist**: Sulev Nõmmik, Ervin Abel ja Eino Baskin jt, kus naeruvääristatakse mh ka nõuka aja absurdset tegelikkust.

Seekord olid kõik **lapsed** teinud tublisti **kodutööd**, intervjuuerides ettevalmistatud küsimustike abil oma pere liikmeid. Selle töö tulemusi sai kuulda hommikuste ülekooliliste kogunemiste – nn infominutite raames, aga ka õpilaste **intervjuude näitusel „Kuidas oli vene ajal koolis käia?”** koridori seinal.

Näitusi oli teisigi. Väljapanek **„Vana aja asjad”** – nõukaaegsed kooliriided, esemed, koolitunnistused, salmikud, pioneerimärgid, vilenöörid, rublad, gaasimask jms oli kokku seatud õpetajate kodudest toodud asjadest.

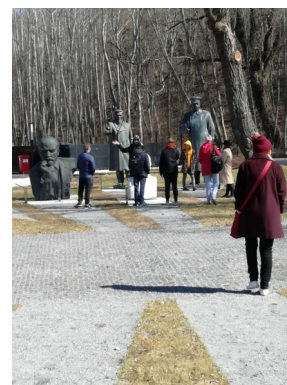

Fotonäitus sotsiaalainete stendil „**Tunne oma õpetajaid, kui nad olid Sinu vanused!**” andis väljundi ka **viktoriinina**. Äratundmisvõistlus kestis nädala jagu ja osutus raskeks isegi kolleegidele, küll aga saadi aimu hoopis erinevast omaaegsest koolipõlvest. Loosikasti jõudnud vastuste hulgast selekteeriti välja tublimad ja neid premeeriti.

Kunstitundides valminud pabernukkude **installatsioon „Balti kett”** kattis I korruse laealuse.

Päeva finaalsiks oli **Ajaloomuuseumi Maarjamäe lossi külastamine**. Haridusprogrammid Maarjamäe lossi uues ekspositsioonis ja õues olevas nõukogude monumentide skulptuuripargis toimusid 3 grupis: noorimad osalesid programmis „Lapse elu läbi 100 aasta“, suuremad programmis „ENSV – mis see veel oli?”

Õppereis Tartusse.

Projekti aasta kokkuvõtteks oli kavandatud reis Tartusse, mis toimus 7. juunil. Peaesmärgiks oli külastada **Eesti Rahva Muuseumi** Raadil, kuna sealne ekspositsioon hõlmab ajaliselt sama perioodi, mida ka meie projektiaasta. Vastavalt vanusele oli tellitud kolm erinevat haridusprogrammi.

Pärast lõunasööki sai sealsamas Raadil proovile pandud inimese taju – **Tagurpidi maja** külastusega.

Seejärel läks sõit bussiga Tartu südalinnas, kus tegime **ringkäigu Toomemäel** (monumendid, Toomkirik, Tähetorn, Inglise ja Kuradi sillad jm), imetlesime **Tartu ülikooli** ja Jaani kirikut. Jõudnud **Raekoja platsile**, siirdusime Emajõe kaldale, rääksime kunagisest Kivisillast ja siirdusime sildade all Tartu tänavakunsti imetlenult **Tartu Ülikooli botaanikaeda**, kus külastasime Palmimaja ja lõpetasime oma reisi mõnusa **piknikuga**.

Projektiaasta töötoad

Projektiaasta „11000 aastat Eestit” lõppakordiks olid **eri formaadis töötoad** koolimajas. Viimasel koolipäeval (11.06.2018), päev enne tunnistuste saamist toimunud töötubade eesmärgiks oli mängulisemas vormis kinnistada olulisi hetki Eesti pikast ajaloost. Töötubasid juhendasid selleks eelnevalt ettevalmistusi teinud õpetajad, lastele jäi vaid osalemisrõõm. **Tegevus käis 6 rühmas** ning 3 astronoomilise tunni jooksul saadi osa 6 töötoast. Koguti templeid töötubade passi.

Arheoloogia kabinetis oli võimalik kaevata kühvli ja pintsli abil kastides oleva liiva seest vanu esemeid (sepanaelad, luutükid, tööriistade fragmendid jms), mis olid tõepoolest leitud maa seest maamaja ümbruse korrastamise käigus Saaremaal. Lapsed proovisid neid määratleda, mõõtsid, täitsid vastava töölehe. Leidjad said esemed endale.

Mälumängu EV 100 ruumis rääkis õpetaja isiklike huvitavate esemete ja tekstide kaudu Eesti ajaloost ja küsis küsimusi.

Riidekoti kujundamise töötoas joonistati valgest puuvillasest riidest kotile tekstiilmarkeritega Eesti ajaloo sümbolikaga ja/või isikliku sümboliga pilt. Kott kuulus tegijale.

Eesti laulu – karaoke tuba oli paik Eesti rahvuslike ja rahvalike laulude karaoke laulmiseks. Kõik said solistiks olemist proovida.

III korruse koridoris toimus ajajoontel arvutamine. Kuidas ajateljel tehteid teha ja milliseid teadmisi saab ajaloost arvutades? Mida tähendab erinev mõõtkava? Lahendati põnevaid töölehti.

Võitlustoas tuli näidata eestlaslikku sitkust. Millised omadused peaks olema vastupidaval eestlasel, kes satub silmitsi vaenlasega ja peab raskusi ületama? Osalejad ootasid põnevaid takistusribad jm sportlikud väljakutsed.

Päeva lõpetas rahvustoidu – kama valmistamise töötuba, mille käigus saadi teada, millest kama koosneb ja millal seda vanasti tarvitati?

Kõigi projektipäevade õnnestumises oli suur osa **meeskonnatööl**. Vaid ühe inimese panusega ei oleks tulnud nii mitmekesine ja sisukas programm. Koostöö oli oluline kõigil etappidel, alates esimestest kogunemistest ja ideede genereerimisest kuni ürituste läbiviimiseni. Tundub, et kohati nautisid õpetajad projektipäevi enamgi kui lapsed. Viimastel projektipäevadel suutsime ka lapsi rohkem kaasata ja ise tegutsema panna. See projektiaasta oli positiivne ja ergutav kogemus kogu kooli jaoks.

Projektipäevade juht
ajaloo õpetaja Reeli Kõiv